

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Затверджую:

Т.в.о. декана
юридичного факультету
Надія МОСКАЛЮК
« _____ 2023 р.

Затверджую:

В.о. професора з
науково-педагогічної роботи
Віктор СІСТРОВЕРХОВ
« _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Порівняльне кримінальне право (загальна частина)»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань - 29 Міжнародні відносини

Спеціальність - 293 Міжнародне право

Освітньо-професійна програма - «Міжнародне право»

Кафедра безпеки та правоохоронної діяльності

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	IPC	Тренінг, КПІЗ	СРС	Разом	Екзамен/ залік
Денна	2	3	28	28	3	8	83	150	Екзамен

31.08.2023
[Handwritten signature]

Тернопіль – ЗУНУ, 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 293 Міжнародне право (затверджена Вченою Радою ЗУНУ, протокол № 9 від 15.06.2022 р.).

Робочу програму склав к.ю.н., в.о. завідувача кафедри безпеки та правоохоронної діяльності Ігор МЕТЕЛЬСЬКИЙ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри безпеки та правоохоронної діяльності, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

В. о. завідувача кафедри

Ігор МЕТЕЛЬСЬКИЙ

Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності 293 Міжнародне право, протокол № 1 від 31.08.2023 р.

Голова ГЗС

Ярина ЖУКОРСЬКА

Гарант ОП

Людмила САВАНЕЦЬ

**1.ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО
(ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)»**

Дисципліна - «Порівняльне кримінальне право (загальна частина)»	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS - 5	Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»	Статус дисципліни: обов'язкова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів - семестрі - 4;	Спеціальність: 293 «Міжнародне право»	Рік підготовки-2, Семестр - 3
Кількість змістових модулів - 2	Освітньо-професійна програма – Міжнародне право	Лекції: 28 год. Практичні заняття: 28 год.
Загальна кількість годин -150 год.	Ступінь вищої освіти - бакалавр	Самостійна робота: 83 год. Тренінг, КПЗ – 8 Індивідуальна робота - 3год.
Тижневих годин: 10 год, з них аудиторних 4 год. ;		Вид підсумкового контролю - екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Вивчення навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право (загальна частина)» переслідує три основних мети: освітню (навчальну), розвивальну, виховну.

Метою викладання дисципліни є ознайомлення студентів з загальною та особливою частинами кримінального права у порівняльному аспекті, розкриття її значень для охорони прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб у кримінальному праві, для зміцнення законності і правопорядку в суспільстві і державі, отримання студентами фундаментальних знань і надання навичок у їх застосуванні.

Освітня (навчальна) - підвищити юридичну культуру та ерудицію фахівців на підставі оволодіння знаннями про загальні та спеціальні особливості кримінально-правових систем сучасності.

Розвивальна - формувати та розвивати знання про кримінально правові системи сучасності, виробити науково обґрунтоване розуміння інститутів кримінально-правових систем сучасності, розвивати вміння та навички правильного застосування даних знань на практиці.

Виховна - формувати в осіб, які навчаються, шанобливе ставлення до особливостей інститутів кримінально-правових систем сучасності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни.

Студенти юридичного факультету повинні в процесі навчання глибоко і всебічно отримати знання із загальних та спеціальних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування основних кримінально-правових систем сучасності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:

- глибоке засвоєння студентами теоретичного матеріалу з порівняльного кримінального права;
- усвідомлення студентами основних положень та правильного застосування знань на практиці щодо основних положень порівняльного кримінального права.
- здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу під час роботи із кримінальним законодавством держав-учасниць ЄС у продовж виконання своїх професійних обов'язків як фахівець-юрист;
- здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях;
- здатність проведення досліджень, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії;

Завдання лекційних занять.

Мета проведення лекцій полягає у тому, щоб познайомити студентів із головними питаннями із порівняльного кримінального права.

Завдання лекційних занять:

- сформулювати науковий світогляд та правове мислення слухачів на основі вивчення основних положень про кримінально-правові системи сучасності;
- глибоко і всебічно розглянути зародження, розвиток і функціонування кримінально - правових систем сучасності;
- ретельно вивчити як основну (підручники, навчальні посібники), так і додаткову літературу (монографії, наукові статті), джерела права із кримінально-правових систем сучасності.

Завдання практичних занять.

Мета проведення практичних занять полягає у закріпленні теоретичних знань, одержаних на лекціях.

Завдання проведення практичних занять:

- сприяти опануванню методикою правового аналізу джерел права основних кримінально-правових систем сучасності;
- навчити застосовувати отримані теоретичні знання в конкретних умовах суспільного життя та в практичній діяльності.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК 1. Здатність критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття міжнародного, європейського права, порівняльного правознавства, враховувати темпоральний чинник та прогнозувати основні напрямки розвитку правових систем.

СК 2. Здатність формувати судження у сфері міжнародного, європейського, національного права, порівняльного правознавства, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК 5. Здатність аналізувати зміст національних правових норм, інститутів і галузей права у порівняльно-правовому контексті.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Інформаційні технології в праві», «Порівняльне конституційне право», «Порівняльне адміністративне право і процес», «Теорія держави і права».

2.5. Програмні результати навчання.

Програмні результати навчання, здобуті під час вивчення дисципліни «Порівняльне кримінальне право (загальна частина)», дозволяють студентам в процесі професійної реалізації:

РН 5. Здійснювати порівняльний аналіз правових систем, оцінювати і аргументувати їхні недоліки та переваги, знаходити і тлумачити релевантне іноземне законодавство, надавати консультації щодо його змісту і практики застосування, оцінювати та мінімізувати ризики юридично значущих дій з урахуванням множинності правових систем і юрисдикцій.

РН 7. Використовувати практику Європейського суду з прав людини, інших міжнародних судових та арбітражних органів, теоретичні знання з міжнародного і національного права для обґрунтування і захисту власної позиції, захисту інтересів клієнта та в інших професійних цілях.

РН 15. Формулювати висновки, розробляти рекомендації, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання проблем у сфері правотворчої, правоінтерпретаційної та правозастосовної діяльності.

РН 16. Знати сучасні наукові досягнення у сфері міжнародного та національного права, мати навички науково-дослідної роботи, інтерпретувати результати наукових досліджень та враховувати їх у практичній професійній діяльності.

3. ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Тема 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право (загальна частина)».

Порівняльне кримінальне право (загальна частина) як навчальна дисципліна: поняття, предмет, методи та значення.

Взаємодія з міжнародним кримінальним правом. Зв'язок з іншими навчальними дисциплінами.

Основні тенденції розвитку сучасного кримінального права.

Гуманізація кримінального права (Відмова від смертної кари. Відмова від тілесних покарань. Відмова від каторжних робіт. Відмова від загальної конфіскації майна. Поширення нових покарань, альтернативних позбавленню волі. Розширення підстав для звільнення від кримінальної відповідальності або її пом'якшення. Розвиток пільгового кримінально-правового режиму для неповнолітніх. Декриміналізація деяких видів покарань).

Криміналізація нових видів суспільно-небезпечних діянь (Терористичні злочини. Нові способи криміналізації організованої злочинної діяльності. Економічні злочини. Відмивання грошей. Корупційні злочини. Екологічні злочини. Комп'ютерні злочини. Сексуальна експлуатація неповнолітніх. Злочини ядерної і радіоактивної безпеки. Медичні злочини).

Інтернаціоналізація кримінального права.

Тема 2. Класифікація сучасних кримінально-правових систем

Категорія «правова система» (в широкому та вузькому розумінні). Правова сім'я. Типологізація кримінально-правових систем в сучасній юриспруденції. Класифікація кримінально-правових систем сучасного світу. Романо-германська (континентальна) кримінально-правова система. Її «західна» та «східна» підсистеми (гілки). Групи романо-германської кримінально-правової системи (французька, німецька, італо-іберійська, група СНД, «югославська»).

Англо-американська кримінально-правова система. Її «британська» та «американська» підсистеми (гілки). Кодифікована та некодифікована групи «британської» підсистеми (гілки) англо-американської кримінально-правової системи. Типи англійських колоніальних кодексів (індійський, вест-індійський, австралійський, моделі міністерства колоній).

Мусульманське деліктне право. Роль шаріату в трьох групах мусульманських держав.

Тема 3. Поняття, завдання та принципи кримінального права

Поняття кримінального права в кримінально-правових системах. Кримінальне право та адміністративне деліктне право. Завдання кримінального права в кримінально-правових системах.

Міжнародно-правові принципи, що мають пріоритетне значення для кримінального права: законності (Nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege); рівності перед законом; вини як умови відповідальності; заборони повторного засудження за одне і теж діяння (Non bis in idem); заборони жорстокого, нелюдського і такого, що принижує гідність, поводження і покарань.

Принцип законності. Принцип рівності перед законом. Принцип вини і презумпція невинуватості. Принцип справедливості. Принцип гуманності, поваги людської гідності та гуманізму. Принцип необхідності.

Тема 4. Джерела кримінального права

Джерела правова (поняття та види) в кримінально-правових системах. Міжнародні договори і загальновизнані принципи міжнародного права. Конституція. Закон. Підзаконний акт. Судовий прецедент. Судова практика. Рішення органів конституційного правосуддя. Тексти релігійного характеру. Звичай. Доктрина.

Джерела романо-германської кримінально-правової системи (міжнародні договори і загальноприйняті принципи міжнародного права; конституція і закони; рішення органів конституційного контролю; судова практика).

Джерела англо-американської кримінально-правової системи (міжнародні договори і загальноприйняті принципи міжнародного права; конституція і закони; судовий прецедент; доктрина).

Джерела мусульманського деліктного кримінального права (тексти релігійного характеру (Коран і Суна); акти тлумачення Корану і Суни, що отримали обов'язкову силу (Кияс); доктрина (Іджма); звичай (урф)).

Тема 5. Система кримінального законодавства. Дія кримінального закону

Поняття системи кримінального законодавства. Систематизація кримінального законодавства. Країни з кодифікованим і не кодифікованим кримінальним законодавством. Країни з повною і частковою кодифікацією кримінального законодавства.

Територіальна система кримінального законодавства.

Галузева система кримінального законодавства. «Загальне кримінальне право» і спеціалізовані підгалузі кримінального права (військове кримінальне право; міжнародне кримінальне право; ювенальне кримінальне право; деліктне (адміністративне) кримінальне право, антинаркотичне законодавство).

Структура кримінального кодексу. Загальна частина. Особлива частина. Дія кримінального закону в часі.

Дія кримінального закону в просторі. Територіальний принцип. Принцип прапора. Принцип громадянства (активний персональний принцип). Реальний принцип (принцип охорони) і пасивний персональний принцип (принцип індивідуальної охорони). Універсальний принцип.

Видача (екстрадиція) осіб, що вчинили злочин. Значення вироку, що був винесений іноземними судами.

Тема 6. Підстави кримінальної відповідальності. Злочин

Підстави кримінальної відповідальності в сучасних кримінально-правових системах. Поняття та ознаки злочину (злочинного діяння) в сучасних кримінально-правових системах. Класифікація злочинів (злочинних діянь) за ступенем тяжкості. Інші класифікації злочинних діянь. Кримінальний проступок. Малозначність діяння.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 7. Суб'єкт злочину. Вина

Поняття та ознаки суб'єкта злочину в сучасних кримінально-правових системах. Вік кримінальної відповідальності у міжнародно-правових нормах. Нижня вікова межа кримінальної відповідальності (мінімальний вік кримінальної відповідальності). Види віку кримінальної відповідальності за способом встановлення кримінальної відповідальності єдиний і диференційований. Три принципи (критерії) диференціації віку кримінальної відповідальності (за складом злочину; за правовим режимом кримінальної відповідальності неповнолітнього; за суб'єктивними якостями винного (принцип розуміння)). Відсутність мінімального віку кримінальної відповідальності.

Осудність. Медичний критерій осудності. Юридичний критерій осудності (вольова та інтелектуальна ознаки).

Обмежена (змішана) осудність.

Вплив стану сп'яніння на вину і відповідальність. Недобровільне сп'яніння. Сп'яніння як обставина, що пом'якшує або обтяжує покарання.

Вина в кримінальному праві сучасних кримінально-правових систем. Вина як необов'язкова ознака складу злочину в англо-американській кримінальній правовій системі. Вина та інститут «суворої» або «абсолютної» (strict liability) кримінальної відповідальності.

Вина в романо-германській (континентальній) кримінально-правовій системі.

Форми та види вини. Умисел і необережність. Претерінтенціональність. Прямий і непрямий умисел. Передумисел як різновид умислу. Злочинна самовпевненість (легковажність) і злочинна недбалість. Змішана форма вини. Вина в мусульманському деліктному праві. «Викуп за кров» (дійя) та «віддання рівним» (кияс).

Відповідальність юридичних осіб в сучасних кримінально-правових системах. Проблеми кримінально-правової вини юридичної особи. Квazівідповідальність юридичних осіб. Адміністративна та цивільна відповідальність юридичних осіб за кримінально-карані діяння. Види юридичних осіб - суб'єктів кримінальної відповідальності. Покарання та інші кримінально-правові заходи, що застосовуються до юридичних осіб.

Тема 8. Стадії вчинення злочину

Відповідальність за попередню злочинну діяльність (готування до злочину). Караність готування. Караність змови. Розмір покарання за попередню злочинну діяльність. Караність підготовлених діянь яксамостійних злочинів. Замах на злочин. Караність замаху. Негідний замах (неможливий злочин). Добровільна відмова від злочину.

Тема 9. Співучасть у злочині

Поняття та форми співучасті у злочині в сучасних кримінально-правових системах. Види співучасників в англо-американській (континентальній) кримінально-правовій системі.

Організатор. Підбурювач. Пособник.

Відповідальність співучасників у злочині. Експес виконавця.

Способи спеціальної криміналізації організованої злочинної діяльності. Вчинення злочину в складі організованого злочинного об'єднання як загальна обтяжуюча обставина та як кваліфікована ознака. Інститут злочинної змови.

Види злочинних об'єднань. Банда. «Антидержавні» організації. Незаконні збройні формування. Диференціація злочинних об'єднань загального характеру.

Визначення злочинної організації. Цілі злочинної організації. Кількісний склад. Стійкість.

Структурованість. Інші ознаки.

Особливості криміналізації поведінки осіб, втягнутих в організовану злочинну діяльність.

Тема 10. Обставини, що виключають злочинність діяння

Загальна характеристика та види обставин, що виключають злочинність діяння, в сучасних кримінально-правових системах.

Інститут «необхідної оборони» («правомірної оборони», «самозахисту», «приватної оборони»). Об'єктизахисту при необхідній обороні. Характер посягання.

Суб'єкт необхідної оборони. Пропорційність дій особи, що обороняється. Перевищення меж необхідної оборони.

Заподіяння шкоди при затриманні особи, що вчинила злочин.

Крайня необхідність. Перевищення меж при крайній необхідності. Військова крайня необхідність. Виконання наказу або розпорядження. Фізичний або психічний примус.

Обґрунтований ризик.

Згода потерпілого на заподіяння шкоди. Допустимість згоди. Дійсність згоди.

Юридична або фактична помилка. Виконання законних повноважень (виконання законної сили).

Випадок (невинне заподіяння шкоди). Провокація злочину.

Тема 11. Покарання (поняття, мета, система) та інші кримінально-правові заходи (2 год.).

Система кримінально-правових заходів в сучасних кримінально-правових системах. Покарання та інші заходи кримінального характеру. Поняття і цілі покарання. Система покарань. Класифікація покарань, запропонована науковцями. Класифікація

покарань, закріплена в кримінальному законодавстві сучасних кримінально-правових систем. Види покарань в романо-германській (континентальній) кримінально-правовій системі. Основні та додаткові покарання. Субститутивні (домінуючі). Система покарань, побудована за французькою моделлю (для злочину, проступку і порушення). Система покарань в англо-американській кримінально-правовій системі. Система покарань в мусульманському деліктному праві. Хадуд (хадда), кисас та тазір.

Тема 12. Види покарань та інших кримінально-правових заходів

Смертна кара і міжнародне право. Підстави застосування смертної кари. Обмеження на застосування смертної кари. Способи виконання смертної кари. Тілесні покарання.

Довічне ув'язнення. Сучасне поширення довічного ув'язнення в світі. Обмеження на довічне ув'язнення. Підстави застосування довічного ув'язнення. Умовно-дострокове звільнення при довічному ув'язненні.

Позбавлення волі на певний строк. Строк позбавлення волі. Каторжні роботи. Арешт (короткострокове позбавлення волі). Превентивне або продовжене ув'язнення. Обмеження волі. Фрагментарне (перериваюче) ув'язнення. Домашній арешт. Виправні роботи. Громадські роботи. Заслання. Вислання.

Видворення за межі країни (депортація). Умови видворення. Загальна і спеціальна конфіскація майна.

Штраф. Способи визначення суми штрафу. Призначення і порядок сплати штрафу. Наслідки несплати штрафу.

Примусові заходи медичного характеру. Підстави для застосування примусових заходів медичного характеру. Види примусових заходів медичного характеру. Тривалість примусових заходів медичного характеру.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ з навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право (загальна частина)»

№ п/п	Тема	Кількість годин					Індивідуальна робота	Контрольні заходи
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Тренінг	І		
Змістовий модуль 1.								
1.	Загальна характеристика навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право». Основні тенденції розвитку сучасного кримінального права	4	4	7	4	1	Поточне опитування	
2.	Класифікація сучасних кримінально-правових систем	4	4	7			Тестування	
3.	Поняття завдання та принципи кримінального права	2	2	7			Поточне опитування	
4.	Джерела кримінального права	2	2	7			Поточне опитування	
5.	Система кримінального законодавства. Дія кримінального закону	2	2	7			Поточне опитування	

							ня
Змістовий модуль 2.							
6.	Підстави кримінальної відповідальності. Злочин	2	2	7	4	2	Поточне опитування
7.	Суб'єкт злочину. Вина	2	2	7			Поточне опитування
8.	Стадії вчинення злочину	2	2	7			Поточне опитування
9.	Співучасть у злочині	2	2	7			Кейси
10.	Обставини, що виключають злочинність діяння	2	2	7			Поточне опитування
11.	Покарання (поняття, мета, система) та інші кримінально-правові заходи	2	2	7			Поточне опитування
12.	Види покарань та інших кримінально-правових заходів	2	2	6			Поточне опитування
	Всього:	28	28	83	8	3	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)»

Практичні заняття мають на меті поглиблення теоретичних знань студентів і набуття ними необхідних практичних навичок вирішення конкретних практичних ситуацій, роботи із нормативними актами та їх застосуванням.

Підготовка до практичних занять полягає у вивченні теоретичного матеріалу, чинного законодавства, та ознайомлення із спеціальною науковою літературою по темі заняття. З метою перевірки рівня засвоєння матеріалу необхідно дати відповідь на контрольні запитання і виконати практичні завдання.

Важливою формою поглиблення знань з міжнародне приватне право є підготовка студентами реферативних доповідей з проблемних питань курсу, їх заслуховування та обговорення на заняттях.

Робочою програмою вивчення курсу «Порівняльне кримінальне право (загальна частина)» передбачено проведення практичних занять у обсязі 28 годин.

Практичне заняття № 1-2

Тема: Класифікація сучасних кримінально-правових систем.

Мета: Вивчити класифікацію сучасних кримінально-правових систем. Питання для обговорення:

1. Категорія «правова система» (в широкому та вузькому розумінні). Правова

сімя.

2. Типологізація кримінально-правових систем в сучасній юриспруденції.
3. Класифікація кримінально-правових систем сучасного світу.
4. Групи романо-германської кримінально-правової системи.
5. Англо-американська кримінально-правова система, її підсистеми.
6. Мусульманське деліктне право.

Практичне заняття № 3-4

Тема: Поняття, завдання та принципи кримінального права.

Мета: Вивчити поняття, завдання та принципи кримінального права. Питання для обговорення:

1. Поняття кримінального права в кримінально-правових системах.
2. Завдання кримінального права в кримінально-правових системах.
3. Міжнародно-правові принципи, що мають пріоритетне значення для кримінального права.
4. Принцип кримінального права.

Практичне заняття № 5

Тема: Система кримінального законодавства. Дія кримінального закону.

Мета: Дослідити систему кримінального права, а також дію кримінального закону. Питання для обговорення:

1. Поняття системи кримінального законодавства.
2. Систематизація кримінального законодавства в правових системах сучасності.
3. Структура кримінального кодексу в правових системах сучасності.
4. Дія кримінального закону в часі.
5. Дія кримінального закону в просторі.
6. Видача (екстрадиція) осіб, що вчинили злочин.
7. Значення вироку, що був винесений іноземними судами.

Практичне заняття № 6

Тема: Підстави кримінальної відповідальності. Злочин.

Мета: Ознайомитись із підставами кримінальної відповідальності та отримати знання про злочини. Питання для обговорення:

1. Підстави кримінальної відповідальності в сучасних кримінально-правових системах.
2. Поняття та ознаки злочину (злочинного діяння) в сучасних кримінально-правових системах. Класифікація злочинів (злочинних діянь) за ступенем тяжкості. Інші класифікації злочинних діянь.
3. Кримінальний проступок.
4. Малозначність діяння.

Практичне заняття №7

Тема: Суб'єкт злочину. Вина.

Мета: Вивчити питання про суб'єкта злочину та вину. Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки суб'єкта злочину в сучасних кримінально-правових системах.
2. Вік кримінальної відповідальності у міжнародно-правових нормах.
3. Відсутність мінімального віку кримінальної відповідальності.
4. Осудність. Обмежена (змішана) осудність.
5. Вплив стану сп'яніння на вину і відповідальність.
6. Вина в кримінальному праві сучасних кримінально-правових систем. Вина як необов'язкова ознака складу злочину в англо-американській кримінальній правовій системі.
7. Форми та види вини в романо-германській (континентальній) кримінально-правовій системі.
8. Вина в мусульманському деліктному праві. «Викуп за кров» (дійя) та «віддання рівним» (кьяс).
9. Відповідальність юридичних осіб в сучасних кримінально-правових системах.

10. Покарання та інші кримінально-правові заходи, що застосовуються до юридичних осіб.

Практичне заняття №8

Тема: Стадії вчинення злочину.

Мета: Дослідити стадії вчинення злочину. Питання для обговорення:

1. Відповідальність за попередню злочинну діяльність (готування до злочину).
2. Караність готування. Караність змови. Караність підготовлених діянь як самостійних злочинів.
3. Замах на злочин. Караність замаху. Негідний замах (неможливий злочин).
4. Добровільна відмова від злочину.

Практичне заняття № 9

Тема: Співучасть у злочині

Мета: Отримати знання про співучасть у злочині. Питання для обговорення:

1. Поняття та форми співучасті у злочині в сучасних кримінально-правових системах.
2. Види співучасників в англо-американській (континентальній) кримінально-правовій системі.
3. Відповідальність співучасників у злочині. Експес виконавця.
4. Способи спеціальної криміналізації організованої злочинної діяльності.
5. Види злочинних об'єднань. Банда.
6. Диференціація злочинних об'єднань загального характеру.
7. Визначення злочинної організації.
8. Особливості криміналізації поведінки осіб, втягнутих в організовану злочинну діяльність.

Практичне заняття № 10

Тема: Обставини, що виключають злочинність діяння.

Мета: Отримати знання про обставини, що виключають злочинність діяння.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика та види обставин, що виключають злочинність діяння, в сучасних кримінально-правових системах.
2. Інститут «необхідної оборони» («правомірної оборони», «самозахисту», «приватної оборони»). Об'єкти захисту при необхідній обороні. Характер посягання. Суб'єкт необхідної оборони. Пропорційність дій особи, що обороняється. Перевищення меж необхідної оборони.
3. Заподіяння шкоди при затриманні особи, що вчинила злочин.
4. Крайня необхідність. Перевищення меж при крайній необхідності. Військова крайня необхідність.
5. Виконання наказу або розпорядження.
6. Фізичний або психічний примус.
7. Обґрунтований ризик.
8. Згода потерпілого на заподіяння шкоди. Допустимість згоди. Дійсність згоди.
9. Юридична або фактична помилка. Виконання законних повноважень (виконання законної сили). Випадок (невинне заподіяння шкоди). Провокація злочину.

Практичне заняття №11

Тема: Покарання (поняття, мета, система) та інші кримінально-правові заходи.

Мета: Вивчити покарання (поняття, мета, система) та інші кримінально-правові заходи. Питання для обговорення:

1. Система кримінально-правових заходів в сучасних кримінально-правових системах.
2. Покарання та інші заходи кримінального характеру.
3. Поняття і цілі покарання.
4. Система покарань в англо-американській правовій сім'ї.
5. Система покарань в англо-американській кримінально-правовій системі.
6. Система покарань в мусульманському деліктному праві.

Практичне заняття №12

Тема: Види покарань та інших кримінально-правових заходів.

Мета: Ознайомитись із видами покарань та іншими кримінально-правовими заходами. Питання для обговорення:

1. Смертна кара і міжнародне право.
2. Тілесні покарання.
3. Довічне ув'язнення. Умовно-дострокове звільнення при довічному ув'язненні. Позбавлення волі на певний строк.
4. Каторжні роботи.
5. Арешт (короткострокове позбавлення волі). Превентивне або продовжене ув'язнення.
6. Обмеження волі. Фрагментарне (перериваюче) ув'язнення.
7. Домашній арешт.
8. Виправні роботи. Громадські роботи.
9. Заслання. Вислання. Видворення за межі країни (депортація). Умови видворення.
10. Загальна і спеціальна конфіскація майна.
11. Штраф. Компенсація.
12. Позбавлення прав. Загальна поразка в правах. Спеціальна поразка в правах.
13. Позбавлення права займати відповідні посади або займатися відповідною діяльністю (дискваліфікація).
14. Судовий осуд (попередження). Публікування вироку.
15. Нагляд за засудженими.
16. Примусові заходи медичного характеру.

Практичне заняття №13

Тема: Призначення покарань.

Мета: Вивчити питання про призначення покарань. Питання на обговорення:

1. Загальні засади призначення покарання в сучасних кримінально-правових системах.
2. Обставини, які пом'якшують покарання.
3. Обставини, які обтяжують покарання.
4. Рецидив і призначення покарання при рецидиві.
5. Призначення покарання за сукупністю злочинів.
6. Умовне засудження (пробація) в сучасних кримінально-правових системах.
7. Зарахування попереднього ув'язнення.

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Завдання для підготовки КППЗ

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КППЗ) — форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. КППЗ виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів, це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих у процесі лекційних, практичних занять.

КППЗ із дисципліни «Порівняльне кримінальне право (загальна частина)» складається із:

1. Теоретичної частини.
2. Практичної частини.

Види КППЗ з навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право (загальна частина)»:

- підготовка наукової статті або тез наукової доповіді до друку;
- виступ на наукових конференціях;
- участь у інтернет-конференціях;
- участь у студентських олімпіадах;
- конспект з теми за заданим або власно розробленим студентом планом;
- реферат за темою або з вузької проблематики;
- розв'язання та складання практичних, ситуативних задач і завдань різного рівня з

теми, модуля або курсу;

- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні розвідки тощо;

- розроблення навчальних та діагностичних тестових завдань (з теми, модуля, курсу).

- виготовлення схем, розроблення структурно-функціональних схем різних етапів кримінального процесу, алгоритмів кримінально-процесуальних дій суб'єктів кримінально - процесуальної діяльності, аналіз даних судової статистики, розроблення макетів кримінальних справ.

- написання есе, творчих завдань тощо.

Варіанти КПЗ з навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право (загальна частина)» у вигляді написання контрольного завдання (есе) на тему:

1. Аналіз системи Загальної частини кримінального права України та зарубіжних країн.
2. Злочини проти особи у кримінальному праві України та зарубіжних країн.
3. Злочинні діяння проти життя та здоров'я у кримінальному праві України та зарубіжних країн.
4. Відповідальність за злочини, передбачені Кораном.
5. Злочини проти власності в Україні та зарубіжних країн.
6. Економічні злочини у кримінальному праві України та зарубіжних країн. Злочини проти державної та муніципальної служби (посадові злочини) у кримінальному праві України та зарубіжних країн.
7. Злочини проти міжнародного правопорядку у кримінальному праві України та зарубіжних країн.
8. Міжнародний тероризм. Проблеми боротьби.

Вимоги до оформлення виконаного завдання (есе):

Обсяг виконаного контрольного завдання - 10-12 сторінок тексту з наступними параметрами сторінки формату А4: верхнє поле - 25 мм; нижнє поле - 25 мм; лівє поле - 35 мм; правє поле - 15 мм. Півтора інтервал, розмір шрифту 14, гарнітура Times New Roman, виноски друкуються 10 шрифтом.

Нумерація сторінок проводиться у верхній частині листка (по центру або праворуч). 1 - а сторінка - титульний листок - не нумеруються. Не допускаються вставки на полях і між рядків.

Вимоги до структури виконаного контрольного завдання (есе):

Структура виконаного контрольного завдання включає:

- титульний листок;
- зміст (зміст);
- теоретичне питання, кожне з питань виноситься в заголовок окремо;
- список літератури, використаної в процесі виконання контрольного завдання.

Список літератури є обов'язковою складовою частиною виконаного контрольного завдання. У нього включаються нормативні правові акти та інші джерела, які були використані при написанні роботи (навчальні видання, монографії, збірники статей, публікації в періодичних виданнях). При складанні списку літератури спочатку наводиться список нормативних правових актів (по ієрархії), офіційних актів судових органів, матеріалів судової практики, а потім - спеціальна і наукова література в алфавітному порядку прізвищ авторів або назв (якщо джерело є колективною працею або збіркою).

Вимоги до змісту виконаного контрольного завдання (есе):

Виконане контрольне завдання має бути структурно чітко вибудоване, демонструвати логічну послідовність викладеного матеріалу, стислість і чіткість формулювань. Воно повинно відобразити власне розуміння магістром суті питання, здатність самостійно використовувати літературні джерела, вміння пов'язувати теоретичні положення з їх практичним застосуванням і формулювати висновки. Текст виконаного контрольного завдання повинен бути об'ємним і містити стислий і, разом з тим, досить повний виклад суті теми. При цьому робота не повинна полягати в дослівному переписуванні літературних джерел, простому переказі підручників, навчальних посібників, механічній компіляції літературних джерел.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОРІВНЯЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)»

Самостійна робота, як одна із форм засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових занять час і без участі викладача, передбачає особистісно-орієнтовану організацію самоосвіти студента. Організація самостійної роботи вимагає особливої уваги, тому що частина питань кожної теми виноситься на самостійне опрацювання студентами, а матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виноситься на екзамен.

Самостійна робота забезпечується необхідними навчально-методичними засобами (у тому числі конспектами лекцій, навчально-методичними розробками для самостійного вивчення дисципліни, періодичними виданнями). Студенти мають можливість самостійно опрацьовувати навчальний матеріал у бібліотеці, навчальних кабінетах і комп'ютерних класах з використанням мережі Інтернет, а також у домашніх умовах (при отриманні відповідного пакету навчально-методичної літератури).

№	Теми
1	Загальна характеристика навчальної дисципліни «Порівняльне кримінальне право (загальна частина)». Основні тенденції розвитку сучасного кримінального права
2	Класифікація сучасних кримінально-правових систем
3	Поняття завдання та принципи кримінального права
4	Джерела кримінального права
5	Система кримінального законодавства. Дія кримінального закону
6	Підстави кримінальної відповідальності.
7	Суб'єкт злочину. Вина
8	Стадії вчинення злочину
9	Співучасть у злочині
10	Обставини, що виключають злочинність діяння
11	Покарання (поняття, мета, система) та інші кримінально-правові заходи
12	Види покарань та інших кримінально-правових заходів

8.ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)»

Тренинг ([англ.](#) training) — це запланований процес модифікації (зміни) відношення, [знання](#) чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального [досвіду](#) з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. to train — виховувати, навчати) — комплекс вправ для тренування в чому-небудь. Тренування — система підготовки [організму](#) людини з метою пристосування його до підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Тематика тренінгу

- 1.Кіберзлочинність.
- 2.Види покарання: порівняльний аналіз.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.
3. **Практична частина** реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.
4. **Підведення підсумків.** Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.

У процесі вивчення дисципліни “Порівняльне кримінальне право (загальна частина)” використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування

результатів навчання:

- тестові завдання;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- екзамен
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Порівняльне кримінальне право (загальна частина)” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4	Разом
20	20	20	40	100
1. Усне опитування під час занять (6 тем по 5 балів - 30 балів) 2. Модульна контрольна робота - 70 балів	Усне опитування під час занять (6 тем по 5 балів - 30 балів) 2. Модульна контрольна робота - 70 балів	Підготовка КППЗ – макс. 40 балів. Захист КППЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів	1. Тестові завдання (25 тестів по 2 бали за тест – макс. 50 балів 2. Завдання 1 – макс.25 балів 3. Завдання 2 – макс.25 балів	100

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни « Порівняльне кримінальне право (загальна частина)» визначається за шкалою оцінювання:

Шкала оцінювання

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74		D (задовільно)
60-64	задовільно	E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер тем
1	Фліпчарт	1-12
2	Ноутбук	1-12

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Європейська конвенція про передачу кримінальних справ : Європейська конвенція від 15 травня 1972 р. Україна в міжнародно-правових відносинах: Книга 1. Боротьба із злочинністю та взаємна правова допомога: Збірник документів. К. : Юрінком, 1996. С. 1095 - 1116.
3. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Про захист прав і основних свобод людини :Конвенція ООН від 4 листопада 1950 року. Голос України. 2001. 10 січня.
5. Про взаємну допомогу у кримінальних справах : Європейська конвенція від 1959 р. та Додатковий протокол 1978 року до Конвенції. Офіційний вісник України. 1998. № 13. С. 346 - 360.
6. Про видачу правопорушників : Європейська конвенція від 1957 р., Додатковий протокол 1975 року та Другий додатковий 1978 року до конвенції. Офіційний вісник України. 1998. № 13. С. 324 - 343.
7. Про міжнародні договори України : Закон України від 22 грудня 1993 р. № 3767-ХП. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 10. С.45.
8. Strafprozessordnung für die Bundesrepublik Deutschland. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/>
9. Criminal Code of the French Republic. URL:<https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30/Finland/show>
10. German Criminal Code URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/
11. Title 18-crimes and criminal procedure off the United States Code URL:https://www.legislationline.org/download/id/8301/file/USA_title_18_us_code_crimes_2017_endf

Основна література:

1. Горох О.П. Сучасні кримінально-правові проблеми звільнення від покарання та його відбування : монографія / за наук. ред. А.А. Музики. Київ : Дакор, 2019. 676 с
2. Дроздов О.М., Дроздова О.В. Правові позиції Європейського суду з прав людини: аналітичний огляд / за заг. ред. О.М. Дроздова, М.С. Ковтун, В.І. Ковтуна. Х.: Видавничий буд-к «Фактор», 2018. 624 с.
3. Житний О. О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівняльно-правовий аналіз). Х. : Одіссей, 2013. 376 с.
4. Копотун І. М. Особливості притягнення до кримінальної відповідальності в зарубіжному законодавстві за злочини проти громадського порядку та моральності. Вісник академії адвокатури України. 2019. № 2 (18). С. 62-68.
5. Кримінальне право зарубіжних країн : навч.-метод. посіб. / Е. Е. Кузьмін ; передмова Є. Л. Стрельцова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 96 с
6. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / Ахмедов Махір Байрам огли, Бабенко А.М. та ін. ; за заг. ред. В.Я. Конопельського, В.О. Меркулової. Одеса, ОДУВС, 2021. 452 с.
7. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, В. І. Борисов та ін. ; за ред.: В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна, В. І. Борисова.– 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 584 с.
8. Кримінальне право України. Частина 1 : конспект лекцій: навчально-методичний посібник для здобувачів денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081«Право» / Попович О.В., Томаш Л.В., Латковський П.П. Чернівці, 2022. 182с.
9. Рішення Європейського суду з прав людини в кримінальних справах. Захист життя, здоров'я, честі та гідності / за заг. ред. В.С. Ковальського. К.: Юрінком Інтер, 2019. 296 с.
10. Яремко О. М. Порівняльне кримінальне право (опорний конспект лекцій). Тернопіль :

«Економічна думка», 2019. 123 с.

11. Börner R. Die Vermögensbeschlagnahme nach § 290 ff. StPO. NStZ. 2005. 791 p.
12. Deiters M. Systematischer Kommentar zur Strafprozessordnung / In: A. H. Albrecht et al. (Eds.). Vol. 4. 5-th edn. § 198–246. StPO, 2015. 896 p.
13. Dressler Joshua. Understanding Criminal Law . 9th Edition. Carolina Academic Press : Columbus, 2022. 656 p.
14. Eisenberg U. Sich-Entfernen bzw. Fernbleiben whrend der Hauptverhandlung. Berlin: NStZ, 2012. 755 p.
15. Examples & Explanations for Criminal Procedure II: From Bail to Jail. Boston : Aspen Publishing, 2022. 508 p.
16. Gmel D. Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung, 7th edn / In: R. Hannisch (Ed.). 2013. 3180 p.
17. Janet Loveless, Mischa Allen, and Caroline Derry. Complete Criminal Law. Eighth Edition. 2022. 776 p.
18. Laue C. Die Hauptverhandlung ohne den Angeklagten. JA. Berlin: Duncker & Humblot, 2010. 394 p.
19. Meyer-Goßner L., Schmitt B. Strafprozessordnung, 59th edn. Berlin: Duncker & Humblot, 2016. 284 p.
20. Mireille Delmas-Marty. Ihe Criminal Process and Human Rights:Toward a European Consciousness. Amsterdam : Springer Netherlands, 1995. 211 p.
21. Quattrocolo S., Ruggeri S. Personal participation in criminal proceedings. Legal studies in international, European and comparative criminal law. 2019. Vol. 2. P. 123–164.
22. Richard G. Singer, Kenneth Williams. Criminal Law and Morality in the Age of Consent. London: Springer Cham. 367 p

Интернет-ресурси:

1. Офіційний веб-портал Бази правових позицій Верховного Суду URL: <https://lpd.court.gov.ua>
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>
3. Офіційний веб-портал Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme>
4. Правові позиції Великої палати Верховного суду України https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/kas_krim/
5. Офіційний веб-портал Єдиного державного реєстру судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>
6. Офіційний веб-портал Конституційного Суду України. URL: <https://ccu.gov.ua>
7. Офіційний веб-портал Міністерства внутрішніх справ України. URL: <http://mvs.gov.ua>
8. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>
9. Офіційний веб-портал Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua>
10. Офіційний веб-портал Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>
11. Офіційний веб-портал ресурсу «Практика ЄСПЛ. Український аспект». URL: <https://www.echr.com.ua/rishennia-espl>
12. Правові позиції Великої палати Верховного суду України https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/kas_krim/
13. Countries Legislation. URL. <https://www.coe.int/en/web/medicrime/countries-legislation>
14. European Convention on Human Rights. URL. https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf
15. Luis E. Chiesa. Comparative Criminal Law. URL: https://digitalcommons.law.buffalo.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1090&context=book_sections
16. International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice. Taylor&Francis Online. URL: <https://www.tandfonline.com/journals/rcac20>